

Millaisissa yhteyksissä uskonto on esillä suomalaisessa puoluepolitiikassa?

Uskontoon liittyvä suomalainen poliittinen keskustelu painottuu usein arvokysymyksiin, uskonnonvapautteen ja erityisesti luterilaista kirkkoa koskettaviin teemoihin, mutta harvemmin niin sanottuihin politiikan koviin aiheisiin, kuten talouteen, ulkopoliitiikkaan – tai pandemian hallintaan. Tässä *Teologisen Aikakauskirjan* teemanumerossa tarkastellaan tilanteita, joissa uskonto kuitenkin syystä tai toisesta on esillä poliittisessa puheessa. Vaikka Suomea pidetään maallistuneena yhteiskuntana, uskonto on silti merkittävä julkinen keskustelunaihe, jota ei voi sivuuttaa puoluepolitiikassakaan.

Tämä erikoisnumero sai alkunsa Turussa vuonna 2019 pidettyjen Sosiologipäivien uskon-tososiologiaa käsittelevässä työryhmässä. Syntyi ajatus artikkelikokoelmasta, jossa tarkastellaan, millaisissa yhteyksissä poliitikot tai puolueet ottavat esiin uskonnon.

Jere Kyrö käsittelee suomalaisten eduskun-tapuolueiden vuosina 1999–2019 julkaistujen poliittisten ohjelmien uskonto- ja katsomusviit-

tauksia temaattisen sisällönanalyysin keinoin. Määrällisesti merkittävin teema liittyy kirkon yhteiskunnalliseen asemaan kolmannen sektorin kumppanina. Tämä teema esiintyi erityisesti keskustan, kokoomuksen ja sosialidemokraattien ohjelmissa. Kristillisdemokraatit painottivat positiivista uskonnonvapautta, kun taas etenkin vasemmistoliitto, vihreät ja sosialidemokraatit korostivat katsomusten yhdenvertaisuutta. Sekä kristillisdemokraatit että perussuomalaiset painottivat kristinuskoa osana suomalaista tai länsimaista kulttuuria. Perussuomalaiset erottui muista suurista puolueista sillä, ettei sen ohjelmissa noussut esiin evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallinen rooli.

Tuomas Äystö hyödyntää niin ikään sisällönanalyysia tutkiessaan eduskunnan täysistunto-puheenvuoroissa aikavälillä 1999–2019 tehtyjä viittauksia kristinuskoon. Vaikka kristinuskon näissä keskusteluissa marginaalinen aihe, silloin kun siitä puhutaan, puheen sävy on lähes aina myönteinen tai vähintäänkin neutraali. Eniten

kristinuskosta puhuivat kristillisdemokraatit, perussuomalaiset ja vihreät. Äystö tulkitsee, että suhtautumisessa uskontoon keskeinen jakolinja ei kulje oikeisto–vasemmisto-akselilla, vaan merkittävää on konservatiivisen ja liberaalin arvomaailman välinen ero.

Myös Talvikki Ahonen tutkii poliittisia ohjelmia sisällönanalyysin keinoin kohteenaan Suomen Kristillisdemokraattien (aiemmin Suomen Kristillinen Liitto) poliittiset ohjelmat. Hän analysoi neljää aineiston pohjalta hahmotunutta poliittista lähtökohtaa ja vaikuttamisaluetta, jotka ovat kristillisten itseymmärrys yhteiskunnallisena toimijana, seksuaali-, perhe- ja bioetiikka, kristillinen kasvatusta sekä uskonnollinen itseymmärrys ja suhde muihin vakaumuksiin. Ajan myötä kristillisten arvojen sisältö vaihtelee, mikä tekee niiden määrittelyn vaikeaksi. Tässä piileekin Ahosen mukaan niiden käyttövoima.

Titus Hjelm tarkastelee artikkelissaan erityisesti Päivi Räsäsen (kd.) ja Mika Niikon (ps.) eduskuntapuheenvuoroja. Samalla hän esittää diskurssianalyysiiä koskevan metodologisen näkökannan: teksteistä ei voi suoraan päätellä niiden vaikutuksia, vaan ihannetilanteessa tutkimusasetelmaan sisältyy myös diskurssien vastaanoton tutkimusta. Esimerkiksi edustaja Niikon pitkät raamattupuheet eivät juuri herätä vastakaikua muissa edustajissa; uskonnollista puhetta pidetään sopimattomana tai epärelevanttina. Uskonnon näkyvyys ei siis kerro välttämättä uskonnon vaikuttavuudesta. Havainto on samansuuntainen kuin Äystön ja Ahosen omissa artikkeleissaan tekemät huomiot.

Johanna Konttorin aiheena ovat eduskunnassa 2000-luvulla tehdyt musliminaisten pukeutumista koskevat kirjalliset kysymykset ja aloitteet. Aihe on puhuttanut suomalaisia poliitikkoja melko harvakseltaan, mikä mukailee Kyyrön ja Äystön omissa artikkeleissaan esittämää politiikan uskontopuheen painotusta

kristillisiin teemoihin. Konttorin mukaan peittävän islamilaisen pukeutumisen kieltoa ovat Suomessa ajaneet lähinnä perussuomalaisten kansanedustajat. Yleinen eurooppalainen piirre on, että keskusteluissa käsiteltäviä peittäviä pukeutumiskäytäntöjä noudattavia tyttöjä ja naisia on määrällisesti vähän ja että keskustelut mukailevat kansainvälisiä ajankohtaistapahtumia.

Uskonnon merkitys ja näkyvyys politiikassa ovat riippuvaisia siitä, minkä puolueen edustajat ovat äänessä ja mistä uskonnosta puhutaan. Yhteenvetona voidaan kuitenkin todeta, että uskonto ei ole 2010-luvun lopun suomalaisen politiikan keskeinen puheenaihe.